

Eesti ICOMOS MTÜ

Arengukava aastateks 2025-2027

Kinnitatud 4.11. juhatuse koosolekul

Eesti ICOMOS MTÜ 2024

Eesti ICOMOS MTÜ
ICOMOS Estonian National Committee
estonia@icomos.org
<https://estonia.icomos.org/>

Sisukord

SISSEJUHATUS.....	3
VISIOON	3
MISSIOON	3
STRUKTUUR JA TEGEVUS.....	3
KOOSTÖÖPARTNERID.....	4
STRATEEGILISED EESMÄRGID JA VÕTMETEGEVUSED.....	5
SWOT ANALÜÜS	9

Sissejuhatus

ICOMOS (inglise keeles International Council on Monuments and Sites; prantsuse keeles Conseil International des Monuments et des Sites) on UNESCO järelevalve all tegutsev eraõiguslik spetsialistide ühendus, mille eesmärk on igakülgne kinnismälestistega tegelemine riiklikul ja rahvusvahelisel tasemel.

ICOMOSi Eesti rahvuskomitee asutati 1992. aastal ja esindab rahvusvahelist muinsuskaitse ekspertorganisatsiooni, selle tegevusi ja põhimõtteid Eestis. Eesti ICOMOS MTÜ (edaspidi ka Ühing) on pärandispetsialistide eraõiguslik vabatahtlik, iseseisev ja kasumit mittetaotlev ühendus, mis tegutseb avalikes huvides ja mille eesmärk on igakülgne kultuuripärandiga tegelemine kohalikul, riiklikul ja rahvusvahelisel tasemel.

Visioon

Eesti ICOMOS MTÜ on kultuuripärandi säilitamise ja väärtustamise alal hinnatud ekspertkogu, koostööpartner ja valdkonna eestkõneleja nii Eestis kui ka rahvusvahelisel tasandil.

Missioon

Ühingu missioon on ühendada kultuuripärandi eksperte Eestis ning olla erialaste teadmiste ja koostöö vahendaja ja edendaja rahvusvahelisel tasandil; olla muinsus- ning kultuuripärandi kaitse alase selgitustöö tegija, pärandi kaitsja, uurija, vahendaja ning arenguprotsessides kaasaraäkija; populariseerida ja teadvustada Eesti kultuuripärandit koostöös pärandkogukondadega Eestis ja maailmas.

Struktuur ja tegevus

Eesti ICOMOS MTÜ tegutseb põhikirja alusel. Juhtorganiks on üldkoosolek. MTÜd juhib neljaliikmeline juhatus, kes valitakse kolmeks aastaks. MTÜ üldkoosolek kutsutakse kokku vähemalt üks kord aastas. Igapäevaselt juhib MTÜ tegevust juhatus.

ICOMOSi tegevus põhineb valdavalt vabatahtlikul tööol.

Oma tegevuses lähtub MTÜ Eesti Vabariigi kehtivatest seadustest ja teistest õigusaktidest. MTÜ väärtustab koostöömeelsust, teaduspõhisust, mitmekülsust, avatust, võrdsust, väärikust, ausust, läbipaistvust ja usaldusväärsust ning tegutseb nendest väärtustest lähtudes. Koostöö põhineb alati heatahtlikul partnerlusel, vastastikusel lugupidamisel ja tunnustamisel.

Seisuga 01.11.2024 on ICOMOS Eesti rahvuskomitees 43 liiget.

Eesti ICOMOS on esindatud Muinsuskaitse Nõukogus ja Eesti Ajalooliste Hoonete Ümarlauas ning mitmes alalises ja ajutises töörühmas.

Ühingu liikmed osalevad ICOMOSi rahvusvahelistes ja siseriiklikes võrgustikes:

- Riin Alatalu on ICOMOSi asepresident; ICLAFI (seadusandluse, administreerimise ja rahastamise teaduskomitee) ja CIVVIHi (ajalooliste linnade ja

külade teaduskomitee) ja ISC20C (20. sajandi arhitektuuri teaduskomitee) liige, OCD-RBA (õiguste põhine lähenemine) töörühma liige;

- Ave Paulus on Eesti ICOMOS president, Kliima ja Pärandi rahvusvahelise töögrupi aktiivne liige ja koordinaatori kandidaat, ISCCL-IFLA (kultuurmaastike teaduskomitee), ICLAFI ja Veekomitee liige, OCD-RBA töörühma, Theophilos (teooria ja filosoofia) teaduskomitee liige, Ajalooliste Hoonete ümarlaua liige, LIFE HeritageHOME projekti ICOMOS poolne koordinaator
- Elo Lutsepp on CIAVi (vernakulaarse pärandi teaduskomitee) ja Ajalooliste Hoonete Ümarlaua liige, kliimakindla majanduse töörühma liige; LIFE HeritageHOME projekti ICOMOS poolne koordinaator
- Robert Treufeldt on ICOFORTi (kindlusarhitektuuri teaduskomitee) liige;
- Laura Ingerpuu on ISC20C (20. sajandi pärandi teaduskomitee) liige;
- Henry Kuningas on TICCIHi (tööstuspärandi ekspertorganisatsiooni) liige;
- Kadri Kallast ja Jaanika Reinvald-Colley on ICOMOSi noorte professionaalide töörühma liikmed;
- Kati Lindström on IPHC (polaarpärandi teaduskomitee) asepresident ja Antarktika lepingu süsteemi kontaktisik;
- Johanna Liblik on IIWC liige;
- Anneli Randla on CIF liige
- Ulla Kadakas on Eesti Arheoloogide Liidu esimees; oli 2014-2021 Eesti esindaja Euroopa Arheoloogia Konsiiliumis (<https://www.europae-archaeologiae-consilium.org/>); astub ICOMOS-i arheoloogiapärandi komitee liikmeks Eesti esindajana. On Muinsuskaitse Nõukogu liige, Muinsuskaitseameti arheoloogiapärandi eksperdinõukogu liige ja looduslike pühapaikade eksperdinõukogu liige; on arheoloogiapärandi ekspert üleriigilise planeeringu Eesti 2050 töörühmas (Hendrikson DGE)
- Mirje Tammaru on TICCIHi (tööstuspärandi ekspertorganisatsioon) ja ICTC (International Committee on Cultural Tourism) liige
- Üllar Alev on energia ja säästvuse teaduskomitee liikmekandidaat Eesti esindajana

Koostööpartnerid

Eesti ICOMOS MTÜ on partneriks erinevatele partneritele erinevates koostöövormides. Olulisemad partnerid:

- ICOMOSi rahvusvaheline võrgustik
- Kultuuriministeerium
- Muinsuskaitseamet
- Eesti Ajalooliste Hoonete Ümarlaud
- Eesti Arhitektide Liit
- Tallinna Linnaplaneerimise Ameti muinsuskaitse osakond
- Eesti Muinsuskaitse Selts
- Eesti Vabaõhumuuseumi maa-arhitektuuri keskus
- Eesti Kunstiakadeemia
- Pärandivaderid
- Säästva Renoveerimise Infokeskus

Strateegilised eesmärgid ja võtmetegevused

ICOMOSi eesmärk on edendada ekspertide vahelist koostööd, jagada teadmisi ja kogemusi ning edendada pärandi kaitset nii riikides kui ka rahvusvahelisel tasandil. Eesti ICOMOSi ühingu strateegiline eesmärk on Eestis olevate kinnismälestiste teadvustamine, säilitamine ja nüüdiskeskkonda kultuuriväärtuseid hoidvalt integreerimine, aitamaks kaasa ICOMOS-i põhimõtete elluviimisele.

Eesmärk 1. Eesti ICOMOS on tugev partner Eesti ja rahvusvahelises muinsuskaitsepoliitikas

- Eesti ICOMOS osaleb kultuuripärandit hoidvate, sh muinsuskaitse teooria ja metoodika ning seadusandluse töörühmades poliitikate loomisel ja kujundamisel nii siseriiklikult kui rahvusvahelisel tasemel. Ühingu on esindatud ICOMOSi juhtorganites, rahvusvahelistes komiteedes ja töögruppides ning seeläbi kujundab nii Eesti kui maailma pärandipoliitikat koostöös rahvusvaheliste ja Eesti pärandikogukondadega, olles tugev partner Kultuuriministeriumile ja Muinsuskaitseametile. Ühingu julgustab ja toetab oma liikmete aktiivset osalust rahvusvaheliste erialaorganisatsioonide ja teaduskomiteede töös.
- Eesti ICOMOS vahendab ja edendab UNESCO ja ICOMOSi pärandipoliitikat nii Eestis kui rahvusvaheliselt. Ühingu liikmed osalevad aktiivselt ICOMOSi teaduskomiteede ja töögruppide töös ja rahvusvahelises suhtluses UNESCO, IUCNi, ICCROMi ja Europa Nostraga. Perioodil 2020-2026 on Riin Alatalu rahvusvahelise ICOMOSi asepresident, koordineerides ICOMOSi tegevust kogu Euroopas. Ühingu liikmed on esindatud mh õiguskomitees, kliima ja pärandi komitees, polaarkomitees. Eesti ICOMOSi liikmed osalevad muinsuskaitse teooria ja -metoodika ning seadusandluse töörühmades nii Eestis kui rahvusvaheliselt. Ave Paulus ja Elo Lutsepp on Eesti ICOMOSi koordinaatorid Kultuuriministeriumi koordineeritavas LIFE heritageHOME projektis perioodil 2024-2026, mis tegeleb kultuuriväärtuslike hoonete energiatõhususe parandamise probleemidega. Ave Paulus ja Henry Kuningas esindavad ühingut Ajalooliste Hoonete Ümarlauas. Riin Alatalu esindab ühingut Muinsuskaitse nõukogus ja Eesti Mõisakoolide Ühenduses.
- Eesti ICOMOS kaardistab muinsuskaitse seaduse senise rakendamise kitsaskohti ja analüüsib võimalike lahendusi; osaleb mälestiste nimekirja korrastamises ja metoodika väljatöötamiseks väärtuslikuma ehituspärandi väljaselgitamiseks. Ühingu panustab Muinsuskaitse seaduse järelhindamisse ning teeb ettepanekud võimalikeks muudatusteks ja lahendusteks koostöös Kultuuriministeriumi ning partnerorganisatsioonidega.
- Eesti ICOMOS edendab regionaalset koostööd Baltimaade, Põhjamaadega ning ICOMOSi Euroopa grupis, analüüsides rahvusvahelisi pärandihoiu praktikaid ja teiste riikide mälestiste korrastamise finantseerimisskeeme ja nende lahenduste kohandamise võimalusi Eesti oludes.

Eesmärk 2. Eesti ICOMOS panustab pärandi teadvustamisse valdkondade üleselt ja on kaasaraäkija Eesti ja rahvusvahelises kliimapoliitikas.

- Ühing osaleb pärandipõhise arengu kontseptsiooni eeskõnelejana teiste valdkondade poliitikakujundamise protsessides, selgitades põhimõtet, et kultuuripärand on kultuuriliselt, majanduslikult, sotsiaalselt ja keskkondlikult oluline vara, millel on otsene seos kestliku arengu ja Euroopa Roheleppe eesmärkide saavutamise, väärtustades elukeskkonda, soodustades nii kultuurilise kui ka loodusliku mitmekesisuse säilimist, pikendades ajalooliste hoonete elukaart ja vähendades uute hoonete ehitamisega kaasnevaid keskkonnamõjusid (sh osalemine kliimakindla majanduse seaduse, energiatõhususe direktiivi kohandamise jt seotud regulatsioonide väljatöötamisel).
- Eesti ICOMOSi üks fookusteemasid on toimetulek kriisidega. Ühingu liige Krista Pikkat töötab UNESCO peakontoris kultuuri- ja eriolukordade osakonna juhina, ühingu president Ave Paulus tegeleb Kliima ja pärandi töögrupis kliimakriisi ja kliimaõigluse küsimustega.
- Riin Alatalu koordineerib ICOMOSi Euroopa grupi ja ISCESi (energia ja jätkusuutlikkuse teaduskomitee) ühist töörühma, mis tegeleb hoonete energiatõhususe direktiivi küsimustega.
- Eesti ICOMOS osaleb aktiivselt ICOMOSi kliima ja pärandi töögrupis, mis töötab koos ICCROMi ja IUCNiga välja maailmapärandi kliimamõtjude hindamise meetodikat. Eesti ICOMOS osaleb aktiivselt ka Kultuurimaastike teaduskomitee töös, mis tegeleb UNESCO pärandimõtjude hindamise rakendamisega kultuurimaastike näitel.
- Eesti ICOMOS konsulteerib maailmapärandi ootenimekirjas olevate puisniitude nominatsiooni ettevalmistamist ning viib läbi maailmapärandi hindamisi UNESCOt nõustava organisatsioonina.
- Ühing osaleb ICOMOSi polaarpärandi komisjoni töös, edendades polaarpärandi rahvusvahelist kaitset koostöös Antarktika lepingu süsteemi, Arktika ja Antarktika teaduskomiteede, riiklike pärandiorganisatsioonide ja teiste rahvusvaheliste polaarpärandi kaitsega seotud organisatsioonidega.

Eesmärk 3. Eesti ICOMOS on nii Eesti edukate pärandivaldkonna saavutuste viija rahvusvaheliste ekspertide tasemele kui ka läbi rahvusvahelistes organisatsioonides osalemise positiivsete praktikate tooja Eesti pärandiruumi. Eesti ICOMOS on osa ligi 12 000 liikmega ülemaailmsest ICOMOS võrgustikust ning vahendab Eesti pärandi kogukondadele ja üldsusele laiemalt selle võrgustiku ekspertteadmist ning rahvusvahelisi kontakte.

- Eesti ICOMOS edendab ja tutvustab Kultuuriministeeriumi koordineeritud LIFE heritageHOME projekti tegevusi rahvusvaheliselt nii Euroopas kui maailmas

konverentsidel, mõttekodades ja ekspertrühmade koosolekutel ning juhendmaterjalide ja artiklite kaudu.

- Eesti ICOMOS on aktiivne partner OCD-RBA õiguste põhiste lähenemise töörühma ning Põhja- ja Baltimaade rahvuskomiteede ühistegevustes, sealhulgas eestvedaja pärandkogukondade õiguste töötubades ja rannapärandi projektides, lisas osaledes kahepoolsetes ühistegevustes Soome, Norra, Rootsi, Taani, Islandi, Läti ja Leedu komiteedega.
- Eesti ICOMOS tegeleb ekspertteadmise kasvatamise ja kaasamisega läbi koolitusprogrammide, seminaride ning töötubade ja mõttetalgute, seminaride ja konverentside, sh rahvusvaheliste sündmuste korraldamisega Eestis. Perioodil 2025-2027 on fookusteemadeks ehituspärand kliimapoliitikas, pärandikogukondade õigused, pärandi kaitse kriisiolukordades ning rahvusvahelised ja siseriiklikud pärandipoliitikad.

Eesmärk 4. Eesti ICOMOS tugevdab pärandikaitse positsiooni avalikkuses läbi kampaaniate ja koostööprojektide erinevate pärandipartnerite ja pärandikogukondadega.

- Eesti ICOMOS käivitab “Päästkem Pärand” üritustesarja, mis tegeleb nii praktilise pärandi päästmise kui pärandi väärtuste ja tuleviku üle arutlemisega. Töötoad tegelevad konkreetse hävimisohus pärandi säilitamise problemaatikaga konkreetsetel objektidel koostöös seotud osapooltega (sh kohaliku kogukonna liikmed). Seminaridel käsitletakse konkreetse häviva pärandi väärtusi ja üldisemat konteksti. Kampaaniaga kaasatakse kohalikud kogukonnad ja vabatahtlikud. Kampaania lähtub Faro konventsiooni põhimõtetest ning konkreetsed tegevused toimuvad erinevates pärandipaikades üle Eesti.
- Eesti ICOMOS jätkab rahvusvahelist Eesti ekspertidele suunatud koolitussarja. Perioodi koolitusteemade seas on pärandipoliitika ja pärandimõjude hindamine, kliimamõjude hindamine ja pärandi potentsiaal kliima muutustega toimetulekul, hävimisohus pärand ja vernakulaarne pärand.

Eesmärk 5. ICOMOS kasvatab ja arendab oma liikmeskonda siseriiklikult ja rahvusvaheliselt. Eesti ICOMOS kaasab diskussiooni laia avalikkust ja partnereid üle Eesti.

- ICOMOS laiendab liikmeskonda ja partnerlust nii siseriiklikult kui rahvusvaheliselt läbi konkreetsete partnerlusprojektide ning aktiivsema sotsiaalmeedia kasutuse.
- Eesti ICOMOS osaleb erinevates partnerlusprojektides ja koostöövormides, sealhulgas aktiivselt Ajalooliste Hoonete Ümarlauas.
- Eesti ICOMOS kaasab noori professionaale läbi sotsiaalmeedia ning noorema põlvkonna ekspertidele suunatud koolituste koostöös EKA, TLÜ ja TTÜ ning Pärandivaderitega.
- Eesti ICOMOSi korraldatavad sündmused on interaktiivsed ning hübriidses formaadis: viimastel aastatel korraldatud seminarid, koolitused ja töötoad on olnud veebistriimiga ja lindistused järelvaadatavad. Ühing suurendab oma Facebooki lehe jälgijaskonda läbi

oma tegevuste multimeediakajastuste, filmide ja videostriimide jagamise sotsiaalmeedias.

Eesmärk 6. Eesti ICOMOS pöörab senisest enam tähelepanu halvas seisukorras olevale arhitektuuripärandile ja looduslikele pühapaikadele.

- Eesti ICOMOS on aktiivne panustaja kultuuripärandi rolli ja olukorra teadvustamisel Eestis. Ühing võtab aktiivselt sõna nii avalikus meedias kui ka sotsiaalmeedias tutvustamaks laiemale üldsusele kultuuripärandi säilimist ohustavaid olukordi. Lähiaastate fookuses on vernakulaarne pärand, tööstuspärand, rannapärand, avariilises olukorras olev ehituspärand ja ohustatud seisundis looduslikud pühapaigad. Eesti ICOMOS korraldab kampaania “Päästkem Pärand”, mille raames neid teemasid käsitletakse.

SWOT analüüs

<p>Tugevused</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ICOMOS Eestil on professionaalne, aktiivne, laia pädevusega ning asjatundlik liikmeskond. ● Erinevad inimesed toovad lauale erinevaid arvamusi, kogemusi ja teadmiseid. ● Mitmekülgsus tegevustes – erinevad tegevused, mis tulenevad MTÜ liikmete erinevatest oskustest ● Head kontaktid – toimiv ja pikaajaliselt väljakujunenud ekspertide riiklik ja rahvusvaheline võrgustik. ● MTÜ-l on pikk ajalugu ja mitmeid elluviidud projekte. ● Tuntus ja tunnustus nii Eestis kui ka rahvusvahelisel tasandil. ● Paindlikkus töötamise ja tegevuste osas. ● Hinnatud koostööpartner. ● Toimiv koostöö EKA, Muinsuskaitseameti ja TLPA muinsuskaitseosakonnaga. 	<p>Nõrkused</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Fikseerimata vastutusala – pole palgalist töötajat, koormus on ebaühtlaselt jagatud. ● Vähe tegevustes osalejaid. ● Tegevustoetuse puudumine, sõltuvus projektidest – rahastus on enamasti projektipõhine ja seetõttu piiratud nii aktsioonide kui süvitsi arendustegevustega tegelemine. ● Inimeste hõivatus mujal – lisaks töökohale on inimestel kohustusi veel mitmes ettevõtmises. ● Vabatahtlikku ressursi liialt koormav organisatoorne maht.
<p>Võimalused</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Erinevad fondid rahastuse taotlemiseks. ● Tegevuste tulemusena leitakse poolehoidjaid juurde: liituvad uued liikmed, algatusvõimelised ja aktiivsed kultuuripärandi valdkonnast hoolivad noored, kel on soov sarnaselt mõtlevate inimestega kokku kuuluda. ● ICOMOSi rahvusvahelises kogukonnas on suur huvi Eesti kultuuripärandi ja muinsuskaitse tegevuse vastu. ● ICOMOSi rahvusvahelises tegevuses osalemine toetab tööd Eestis. ● Eesti pärandi laiem uurimine, tutvustamine ja publitseerimine, mis võimendab ühingu rolli ühiskonnas. ● Koolituste, konverentside, õppepäevade korraldamine nii valdkonna kui ühingu võimendamiseks. ● Rahvusvahelised koostööprojektid. 	<p>Ohud</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Rahastamise võimaluste vähesus. ● Majanduslikult halva olukorra tekkimine, kulude kasv. ● Vabatahtlikkusele rajatud kohustuste teisejärgulisus. ● Arvamuste paljususes ei suudeta ühtseid seisukohti kujundada ajakriitilist reageerimist vajavates olukordades. ● Politiseeritus.